

Το ύφος του κειμένου

Στο χαρακτηρισμό του ύφους/τόνου ενός κειμένου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εξής: το κειμενικό είδος, η πρόθεση του συντάκτη, ο δέκτης, το κοινό.

Το ύφος ενός κειμένου μπορεί να αξιολογηθεί ως: πυκνό, μεστό, σύνθετο, στομφώδες, εξεζητημένο, επιστημονικό, τυπικό, επίσημο, υψηλό, γλαφυρό, λυρικό, διδακτικό, προτρεπτικό, απλό, φυσικό, λιτό, χαλαρό, οικείο, παραστατικό, σαρκαστικό, καυστικό, ειρωνικό, σκωπτικό, δηκτικό, χιουμοριστικό, περιπαικτικό, εμφαντικό, εξομολογητικό, ακαλαίσθητο, ανεπιτήδευτο, αλληγορικό, στοχαστικό με βάση τα εξής κριτήρια/χαρακτηριστικά: σύνταξη, λεξιλόγιο, σχήματα λόγου, σημεία στίξης, ρηματικά πρόσωπα, μακροπερίοδος/μικροπερίοδος λόγος κ.ά.

Δηλαδή:

ΥΦΟΣ	ΠΩΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΤΑΙ;
Λιτό	Ελλειψη περίτεχνων εκφραστικών σχημάτων και συντακτικής περιπλοκής, κυριαρχία παρατακτικής σύνδεσης, ή ασύνδετου σχήματος.
Οικείο	Χρήση καθημερινού λεξιλογίου, α' και β' προσώπου, παράταξης και ασύνδετου σχήματος.
Ζωντανό	Χρήση παραδειγμάτων, διαλόγου, ευθέος λόγου, ρητορικών ερωτήσεων, μεταφορών, εικόνων, παρομοιώσεων, ενεργητικής σύνταξης, κ.τ.λ.
Λυρικό	Ποιητική λειτουργία του λόγου, συνυποδηλώσεις, επίκληση στο συναίσθημα.
Εξεζητημένο /επιτηδευμένο	Βαρύγδουπες λέξεις, ρητορισμός, διαδοχική υπόταξη, λεκτικός πληθωρισμός.
Εναργές¹	Ακρίβεια, σαφήνεια, πλούτος λεξιλογίου, χρήση της υπόταξης με μέτρο.
Επίσημο	Σπάνιες λέξεις (ή και ειδική ορολογία), τριτοπρόσωπος λόγος, παθητική σύνταξη, κυριαρχία της επίκλησης στη λογική.
Χαλαρό	Λίγες σχετικά σκέψεις, συνειρμικά συνδεδεμένες, παρεκβάσεις, επαναλήψεις.
Πυκνό	Προσπάθεια να εκφραστούν οι σκέψεις με τη μέγιστη οικονομία λέξεων.
Φροντισμένο	Αυστηρή οργάνωση των σκέψεων κατά ενότητες, προσεκτική χρήση διαρθρωτικών λέξεων, έλλειψη πλατειασμών ή παρεκβάσεων.
Χιουμοριστικό /παιγνιώδες	Χαριτόλογος διάθεση, ψυχαγωγικός χαρακτήρας.
Σαρκαστικό	Έντονη χρήση ειρωνείας.
Εξομολογητικό	Παρελθοντικοί χρόνοι, χρήση α' προσώπου.
Διδακτικό	παροχή πληροφοριών.
Προτρεπτικό	Παρότρυνση σε μια ιδεατή στάση ζωής, προσπάθεια νουθεσίας του δέκτη.

Εννοείται πως πολλές από τις παραπάνω περιπτώσεις ύφους μπορούν να συνυπάρχουν σε ένα μόνο κείμενο.

¹ **εναργής:** 1. αυτός που φαίνεται με ευκρίνεια και διαύγεια, 2. (μεταφορικά) αυτός που μπορεί εύκολα να κατανοηθεί.